

УДК 614:614.253 (091)

С. В. Білецький

Буковинська державна медична академія, м. Чернівці

КАФЕДРИ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ –
ТРИ РОКИ

Ключові слова: кафедра сімейної медицини, кадри, навчально-методична робота, наукова робота, лікувальна робота.

Резюме. Висвітлений процес і діяльність кафедри сімейної медицини Буковинської державної медичної академії, її кадровий потенціал, особливості організації навчального, лікувального процесу, наукові здобутки та моделі впровадження сімейної медицини в м. Чернівці та Чернівецькій області.

У Концепції розвитку сімейної медицини в Україні, прийнятій I з'їздом сімейних лікарів України, вказано, що створення та розвиток системи підготовки кадрів для ланок первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) є одним з головних завдань реорганізації галузі. Виділені основні пріоритети, які стоять перед вищою освітою у сфері підготовки сімейних лікарів:

1. Удосконалити освітньо-професійні програми та розробити систему освітніх стандартів для підготовки сімейних лікарів.

2. Покращити інтеграцію між до- і післядипломною освітою в підготовці лікарів загальної практики сімейної медицини.

3. Збільшити обсяги підготовки сімейних лікарів у магістратурі та клінічній ординатурі.

4. Суттєво збільшити державне замовлення на підготовку сімейних лікарів, особливо для потреб села.

5. Розширити наукові дослідження з проблем сімейної медицини, ін.

Не дивлячись на те, що в Україні при медичних ВНЗ створені і функціонують 17 кафедр сімейної медицини (СМ), до теперішнього часу не вирішеними є питання оптимального складу кафедри СМ. Продовжуються дискусії щодо організації і координації викладання СМ на суміжних кафедрах. Потребують вирішення питання щодо планування і виконання наукової роботи на кафедрах СМ в умовах багатопрофільності її кадрового складу. Актуальним є також вибір конкретної моделі СМ для кожного регіону України.

У Буковинській державній медичній академії (БДМА) підготовка лікарів загальної практики-сімейної медицини через дворічну інтернатуру започаткована в 1996 році на кафедрі госпітальної терапії та клінічної фармакології за участю низки суміжних кафедр. Така система підготовки спеціалістів виявила певні недоліки, які пов'язані зі складністю організації,

координації та уніфікації навчального процесу на 12 суміжних кафедрах, яким згідно програми відводилося 62% навчального часу.

З метою вдосконалення підготовки сімейних лікарів, згідно рішення Вченої Ради академії та на підставі дозволу МОЗ України від 07.06.2001 року №31/1309, з 1 липня 2001 року в БДМА створено кафедру сімейної медицини на чолі з завідувачем д.мед.н., проф. Семеном Віссаріоновичем Білецьким.

При організації кафедри виділено 2 пріоритети – поточна потреба міста Чернівці й області в підготовці сімейних лікарів шляхом спеціалізації дільничних терапевтів та педіатрів; кількість навчального часу, що відводиться за програмою на кожну дисципліну. В результаті ми дійшли висновку про доцільність створення багатопрофільної кафедри сімейної медицини. До складу кафедри ввійшли терапевти – проф. С.В.Білецький, проф. Т.М.Христич, доц. Л.П.Сидорчук, асистенти Т.В.Казанцева, Н.І.Опрюк; педіатри – доц. Н.М.Шевчук (за сумісництвом), асистенти О.І.Юрків, Т.М.Крецу (за сумісництвом); хірург доц. С.І.Івашук; акушер-гінеколог доц. І.О.Друца; невропатолог – асистент, к.мед.н. В.М.Паланиця (всього 9 викладацьких ставок).

Основною базою кафедри є Чернівецька міська поліклініка №3, де в червні 2001 року відкрито відділення сімейної медицини. Клінічними базами створеної кафедри є також міська поліклініка №1, міська дитяча поліклініка, міський пологовий будинок №2. Для навчального процесу використовується низка стаціонарних клінічних закладів міста – обласна клінічна лікарня, 3-тя міська лікарня, обласний кардіологічний диспансер, лікарня швидкої медичної допомоги, обласні дитячі лікарні №1 і №2, обласна психіатрична лікарня.

Кафедра має достатню кількість навчальних аудиторій як в поліклініках, так і в стаціонарах. Обладнаний та функціонує комп'ютерний

клас. Створений кабінет функціональної діагностики (УЗД – апарат, електронний велоергометр, ЕКГ – холтер та ін.).

Принципово новою є організація навчального процесу переважно в умовах поліклініки, при тісному контакті співробітників кафедри з відділенням сімейної медицини, загальнотерапевтичними відділеннями та вузькими спеціалістами, денним стаціонаром. При цьому кожний співробітник кафедри три рази на тиждень займається в поліклініці, двічі на тиждень – у профільному стаціонарі.

Крім 8-ми спеціальностей, що викладаються на кафедрі сімейної медицини (внутрішні хвороби, дитячі хвороби, акушерство і гінекологія, планування сім'ї та репродуктивне здоров'я, хірургія, урологія, онкологія, нервові хвороби), лікарі-слухачі та лікарі-інтерни проходять навчання ще за 14-а спеціальностями на восьми суміжних кафедрах медакадемії.

На кафедрі створені робочі навчальні програми та навчальні плани підготовки лікарів-інтернів першого-другого років навчання зі спеціальності „Загальна практика-сімейна медицина”, робочі навчальні програми та навчальні плани спеціалізації працюючих лікарів-терапевтів і педіатрів міста та сільської місцевості за фахом „Загальна практика-сімейна медицина”, робочі навчальні програми та навчальні плани з дисципліни „Медсестринство

в сімейній медицині” для студентів II курсу факультету бакалаврів із відділенням молодших медичних і фармацевтичних фахівців за спеціальністю „сестринська справа” (медична сестра – бакалавр), а також „сестринська справа – молодший спеціаліст”.

З усіх тем практичних і семінарських занять підготовлені методичні розробки та методичні вказівки. Колективом кафедри в 2004 р. видано за редакцією професорів С.В. Білецького, Т.М. Христинч, доцентів Івашука С.І., Сидорчук Л.П. навчально-методичний посібник обсягом 328 с. тиражом 500 екземплярів „Алгоритми невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря” (ISBN 966-697-067-8); професором Т.М. Христинч - „Методичні вказівки для самостійної роботи студентів VI курсу”, які використовуються при підготовці лікарів-інтернів за програмою „Захворювання внутрішніх органів”; ас. В.М. Паляницею (у співавторстві з проф. В.К. Чернецьким., проф. В.М. Пашковським, ас. І.Я. Кричуном) - навчальний посібник для студентів та лікарів-інтернів “Стопур мозку: синдроми пошкодження. Принципи побудови топічного діагнозу”.

Для координації та уніфікації навчального процесу з викладання сімейної медицини на кафедрах у 2003 р. створена циклова (предметна) методична комісія із сімейної медицини, до складу якої ввійшли представники кафедри

СМ та основних суміжних кафедр (інфекційних хвороб, факультетської хірургії, ЛОР та очних хвороб, психіатрії та медичної психології, шкірно-венеричних хвороб і туберкульозу).

На 2004-2005 н.р. заплановано цикли тематичного удосконалення з пульмонології „Сучасні аспекти диференціальної діагностики та захворювання органів дихання”, створені робочі навчальні програми, навчальний план, відповідні методичні рекомендації.

За три роки існування кафедри пройшли спеціалізацію та отримали сертифікат сімейного лікаря 183 працюючих терапевтів і педіатрів міської та сільської місцевості, 36 сімейних лікарів підготовлено через інтернатуру.

Співробітниками кафедри опубліковані 220 наукових праць, видано 3 монографії (Н.Б. Губергриц, Т.М. Христич „Клиническая панкреатология”; Т.М. Христич „Хронічний бронхіт, варіанти та геріатричні особливості перебігу, диференційована фармакотерапія”; М.Г.Трипяк, Л.П. Сидорчук „Реабілітація хворих на артеріальну гіпертензію”).

Кафедра виконує наукову роботу на тему: „Комплексна діагностика метаболічних порушень, стану гемодинаміки і вегетативного гомеостазу в хворих на гіпертонічну хворобу різного віку і статі та у поєднанні з цукровим діабетом II типу, диференційоване лікування і профілактика” (2003-2007рр.).

Починаючи з 2001р. захищені 5 кандидатських дисертацій:

1. Сирота В. Є. „Застосування гіпоксично-гіперкапічних і фізичних тренувань у реабілітації хворих на інфаркт міокарда” (науковий керівник проф. С.В. Білецький); 2. Демешко М. І. „Функціональний стан міокарда, показники імунітету та неспецифічної резистентності організму при гострих коронарних синдромах у процесі лікування інгібіторами ангіотензинперетворювального ферменту” (науковий керівник проф. С.В. Білецький); 3. Шестакова К. Г. „Епідеміологічне, клініко-патогенетичне обґрунтування організації етапного лікування та реабілітації хворих похилого та старечого віку на хронічний бронхіт” (науковий керівник проф. Т.М. Христич); 4. Кузик Ф. В. „Клініко-патогенетичне обґрунтування лікування хворих на хронічні гепатити з супутньою патологією міліарної системи” (науковий керівник проф. Т.М. Христич); 5. Кендзерська Т. Б. „Шляхи корекції метаболічних змін та порушень системи гомеостазу у хворих похилого віку на хронічний панкреатит із супутньою ішемічною хворобою серця” (науковий керівник

проф. Т.М. Христич). Під керівництвом проф. С.В.Білецького виконують кандидатські дисертації Т.В.Казанцева та Е.М.Зелипуга.

Ведеться науковий пошук з планування кандидатської дисертації клінічного ординатора О.А.Петринич. На наступний навчальний рік прийнято до клінічної ординатури ще два сімейних лікарі.

Результати наукової роботи співробітників кафедри втілено в практику охорони здоров'я лікувальних закладів м. Чернівці та Чернівецької області, інших областей України.

Співробітники кафедри сімейної медицини брали участь у роботі багатьох вітчизняних (Київ, Львів, Харків, Ужгород, Одеса) та міжнародних (Нью-Йорк, Корал Гейблз (США), Генет (Бельгія), Париж, Зальцбург (доц. Л.П.Сидорчук); Москва (проф. Т.М.Христич); Дебрецен (проф. С.В.Білецький) конференцій, конгресів, форумів.

Отримано 5 раціоналізаторських пропозицій, 2 деклараційних патенти.

Співробітники кафедри активно використовують пресу, радіо, телебачення для популяризації ідей сімейної медицини в Чернівецькій області.

Разом з практичними лікарями, керівниками практичної охорони здоров'я активно обговорюються можливі моделі впровадження сімейної медицини в м. Чернівці й області. На підставі вивчення вітчизняного досвіду надання ПМСД, з урахуванням обґрунтованих та апробованих Українським інститутом громадського здоров'я рекомендацій, аналізу інфраструктури поліклінічних закладів м. Чернівці, кафедра сімейної медицини БДМА, спільно з керівниками практичної охорони здоров'я міста запропонувала і запровадила індивідуальну та групову практику медичної допомоги в амбулаторіях та відділеннях сімейної медицини м. Чернівці та Чернівецької області.

Колектив кафедри несе на собі чимале лікувальне навантаження. Професори і доценти постійно проводять консультації та клінічні обходи хворих у стаціонарах, поліклініках, денних стаціонарах. Активно консультує неврологічних хворих у міській поліклініці №3 досвідчений фахівець к.мед.н. В.М.Паляниця. На високому рівні проводиться оперативна діяльність доц. І.О. Друцею та доц. С.І. Іващук. Особливо слід зазначити про допомогу, яку надають доц. Л.П.Сидорчук та ас. Т.В.Казанцева, виконуючи ультразвукове обстеження внутрішніх органів у міській поліклініці №3. В 2002-2003 р.р. значне лікувальне

навантаження припадало на педіатрів колективу кафедри сімейної медицини, які постійно курують хворих в спеціалізованих відділеннях (ендокринологічне, гастроентерологічне), а також проводять консультативний прийом в обласній консультативній поліклініці №2. Крім того, слід зауважити, що двоє з них є обласними позаштатними дитячими фахівцями (ендокринолог, токсиколог).

Тільки за 2003 рік співробітниками кафедри впроваджено 20 власних розробок з приводу діагностики та лікування.

Література. 1. *Алгоритми невідкладної допомоги в практиці сімейного лікаря: навчально-методичний посібник* / Під ред. С.В.Білецького, Т.М.Христич, С.І.Івашука, Л.П.Сидорчук. — Чернівці: Друк МКП Складія, 2004. — 328 с. 2. *Білецький С.В. Обов'язкове медичне страхування та сімейна медицина* // Фінансово-економічні засади реформування охорони здоров'я України: нові законодавчі ініціативи: Матеріали конференції. — Київ, 2004. — С.203-206. 3. *Білецький С.В., Христич Т.М., Друца І.О. та ін.* Деякі питання оптимізації післядипломної підготовки лікарів по сімейній медицині: Матер. міжнар. наук.-практ. конф. „Первинна медико-санітарна допомога та страхова медицина”. — Ужгород, 2002. — С. 84-85. 4. *Білецький С.В., Христич Т.М., Сидорчук Л.П.* Організаційні та методичні підходи до післядипломної підготовки сімейного лікаря: Матер. міжнар. наук.-практ. конф. „Актуальні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичному навчальних закладах України”. — Чернівці, 2002. — С.428-429. 5. *Білецький С.В., Христич Т.М., Шевчук Т.М. та ін.* Підготовка сімейних лікарів: перший досвід // Історія та перспективи розвитку післядипломної освіти лікарів: Тези доповідей наук.-практ. конф. — Одеса, 2002. — С.28-29. 6. *Білецький С.В., Христич Т.М., Сидорчук Л.П., Коцюбан П.Д.* Сучасний стан підготовки сімейних лікарів у Буковинській державній медичній академії // Сучасний стан та перспективи розвитку соціальної медицини та організації охорони здоров'я: напрямки та шляхи реформування системи охорони здоров'я (до 80-річчя кафедри соціальної медицини, управління та охорони здоров'я): Матер. міжнар. наук.-практ. конф. — Одеса, 2003. — С.261-263. 7. *Грушко О.І., Білецький С.В., Друца І.О. та ін.* Досвід викладання педіатрії та акушерства при перекваліфікації лікарів за фахом „загальна практика-сімейна медицина” на кафедрі сімейної медицини: Матер. Всеукр. наук.-практ. ”Сімейна медицина — досягнення і перспективи”. — Київ — Харків, 2002. —

С.51-52. 8. *Івашук С.І.* Курація хворих на феномен Рейно у практиці сімейного лікаря // Бук. мед. вісник. — 2003. — Т.7, №1. — С. 220-222. 9. *Івашук С.І.* Лікування та профілактика синдрому діабетичної стопи у практиці сімейного лікаря // Бук. мед. вісник. — 2003. — Т.7, №3. — С.164-168. 10. *Івашук С.І., Білецький С.В.* Шлях поліпшення практичної підготовки лікарів-інтернів „загальної практики-сімейної медицини” // Історія та перспективи розвитку післядипломної освіти лікарів: Тези доповідей науково-практ. конф. — Одеса, 2002. — С. 101-102. 11. *Пішак В.П., Коломоєць М.Ю., Білецький С.В.* Актуальні проблеми підготовки сімейного лікаря // Бук. мед. вісник. — 2002. — Т.6, № 3. — С. 3-8. 12. *Пішак В.П., Коломоєць М.Ю., Білецький С.В.* Перший досвід підготовки сімейних лікарів у Буковинській державній медичній академії та впровадження сімейної медицини в Чернівецькій області // Охорона здоров'я України. — 2003. — №3 (10). — С. 55-57. 13. *Сидорчук Л.П.* Форми навчальної роботи в системі підготовки сімейного лікаря // Мед. освіта. — 2003. — №1. — С.28-30.

КАФЕДРЕ СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЫ — ТРИ ГОДА

С. В. Білецький

Резюме. Освещен процесс организации и деятельность кафедры семейной медицины Буковинской государственной медицинской академии, её кадровый потенциал, особенности организации учебного процесса, научные достижения и модели внедрения семейной медицины в г. Черновцы и Черновицкой области.

Ключевые слова: кафедра семейной медицины, кадры, учебно-методическая работа, лечебная работа.

DEPARTMENT OF FAMILY MEDICINE IS THREE YEARS OLD

S. V. Biletsky

Abstract. The process of the formation and activity of the Department of Family Medicine of Bukovinian State Medical Academy, its personnel potential, the peculiarities of the organization of educational and curative process, scientific achievements and models of introducing family medicine in the city of Chernivtsi and Chernivtsi Region are ascertained in the paper.

Key words: department of family medicine, personnel, educational work, curative process.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. — 2004. — Vol.3, №3. — P.106–109.

Надійшла до редакції 12.10.2004